

Narzędzia i dane GIS wspierające działalność przyrodniczą - wybrane przykłady

Aleksandra Kolanek

Przyrodnicza informacja przestrzenna

(wiedza o rozmieszczeniu zasobów przyrodniczych i analiza interakcji z innymi elementami)

- jest konieczna dla skutecznej ochrony gatunków i siedlisk
- jest przydatna w identyfikacji możliwych konfliktów przestrzennych
- wspiera rozwiązywanie problemów na linii przyroda – człowiek, często pozwalając uniknąć dodatkowych kosztów

Informację przestrzenną trzeba **pozyskać, zanalizować, wykorzystać.**

Agenda:

1. Nauka obywatelska
2. Pozyskiwanie danych z terenu
3. Analizy przestrzenne

Żeby móc skutecznie chronić, musimy wiedzieć CO i GDZIE występuje

Citizen science

1. GROMADZENIE DANYCH

Geoankiety (Survey123, KoboToolbox)

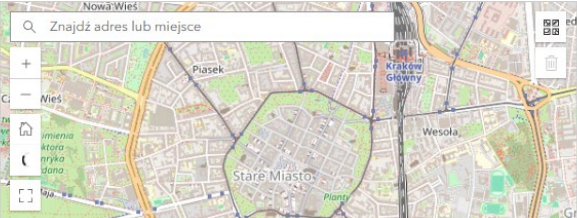
Plązy i gady Krakowa

Data obserwacji
(jeżeli dokładna nie jest znana to proszę wpisać przybliżoną w polu poniżej)

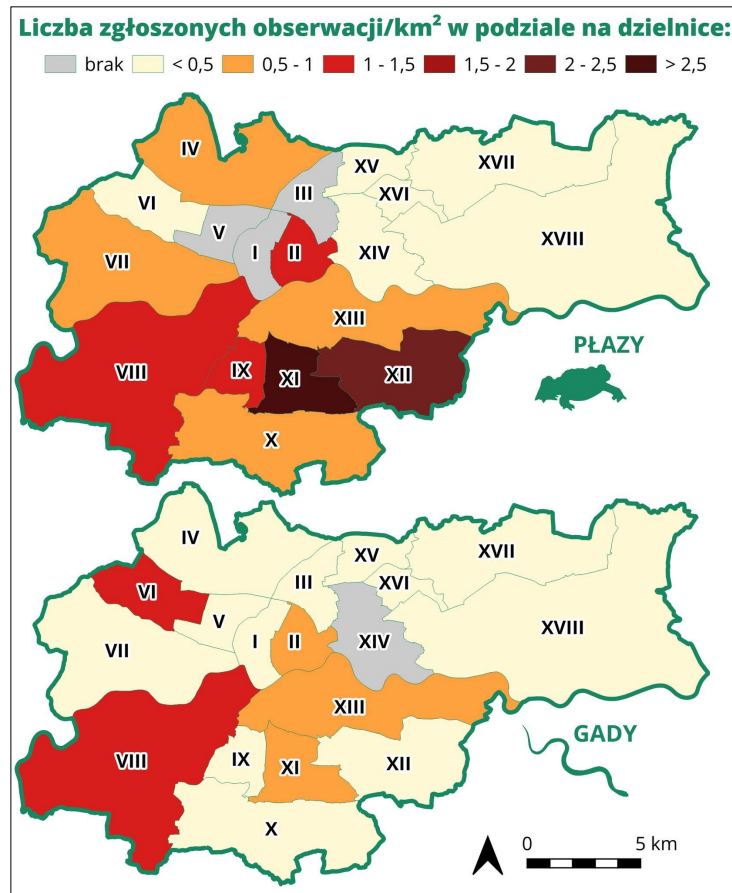
Przybliżona data obserwacji

Obserwator*
Prosimy o wpisanie imienia i nazwiska (lub pseudonimu) oraz adresu e-mail do kontaktu (podanie tych danych jest dobrowolne). Imię i nazwisko lub pseudonim zostanie opublikowane na naszej stronie z podziękowaniami. E-mail nie będzie nigdzie udostępniony, służyć będzie jedynie do ewentualnego kontaktu z Państwem.

Lokalizacja*

2. ANALIZA (I WIZUALIZACJA)

3. PODJĘCIE DZIAŁAŃ

**UWAGA
WAŻ!**

GNIEWOSZ POSZUKIWANY!

Wszystkie obserwacje tego gatunku
prosimy przesyłać na adres e-mail:
towarzystwo.natrix@gmail.com

TOWARZYSTWO
HERPETOLOGICZNE
NATRIX

**POSZUKIWANE
PŁAZY I GADY
KRAKOWA**

**TY TEŻ MOŻESZ POMÓC W OCHRONIE
HERPETOFAUNY KRAKOWA!**

W celu lepszej ochrony płazów i gadów,
zbieramy dane o ich występowaniu na terenie
miasta. Każda informacja jest dla nas ważna,
dlatego gorąco zachęcamy do zgłaszania
swoich obserwacji przez formularz: www.natrix.org.pl/krakow

 [plazy_gady_krakowa](https://www.instagram.com/plazy_gady_krakowa)
 [Płazy i gady Krakowa](https://www.facebook.com/plazy_i_gady_krakowa)

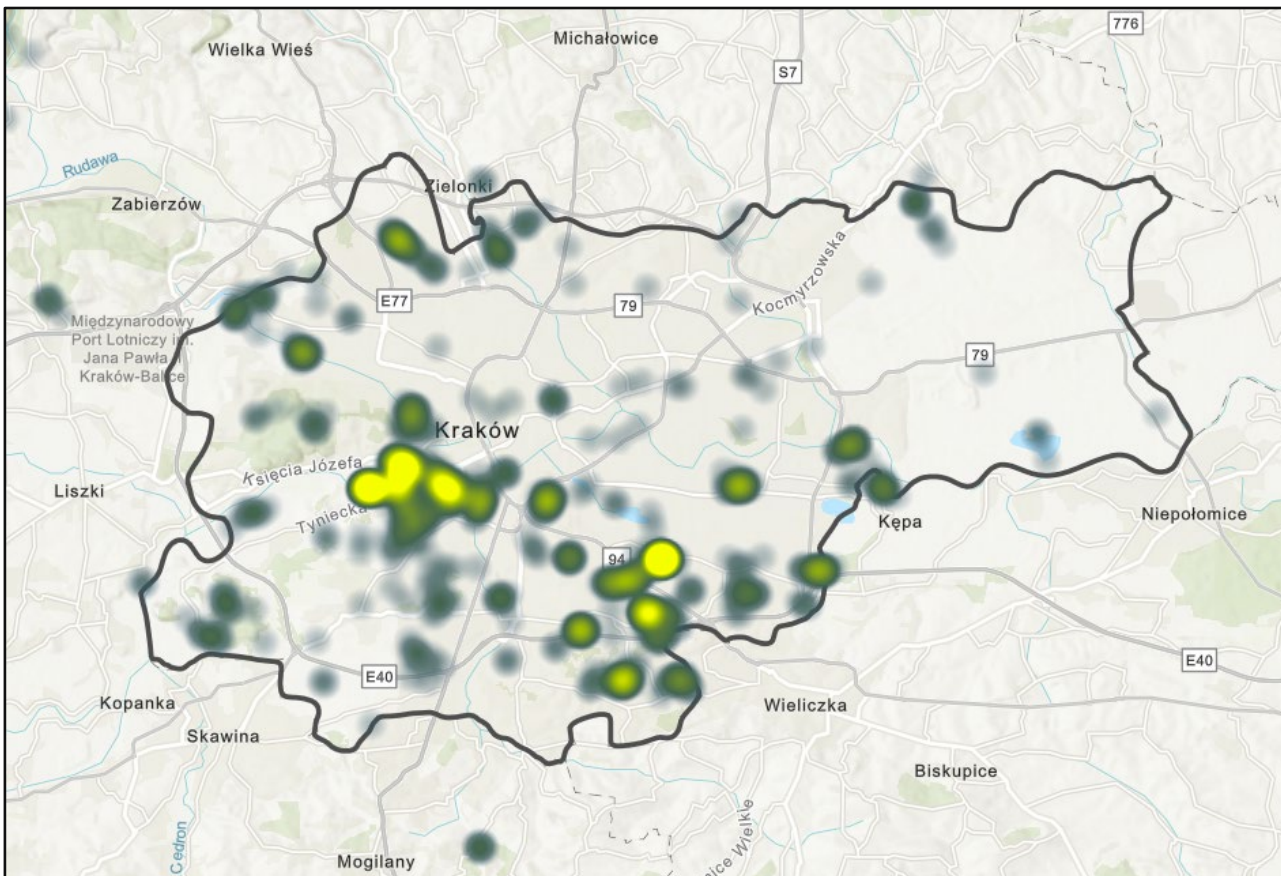
Płazy i gady Krakowa

@plazygadykrakowa

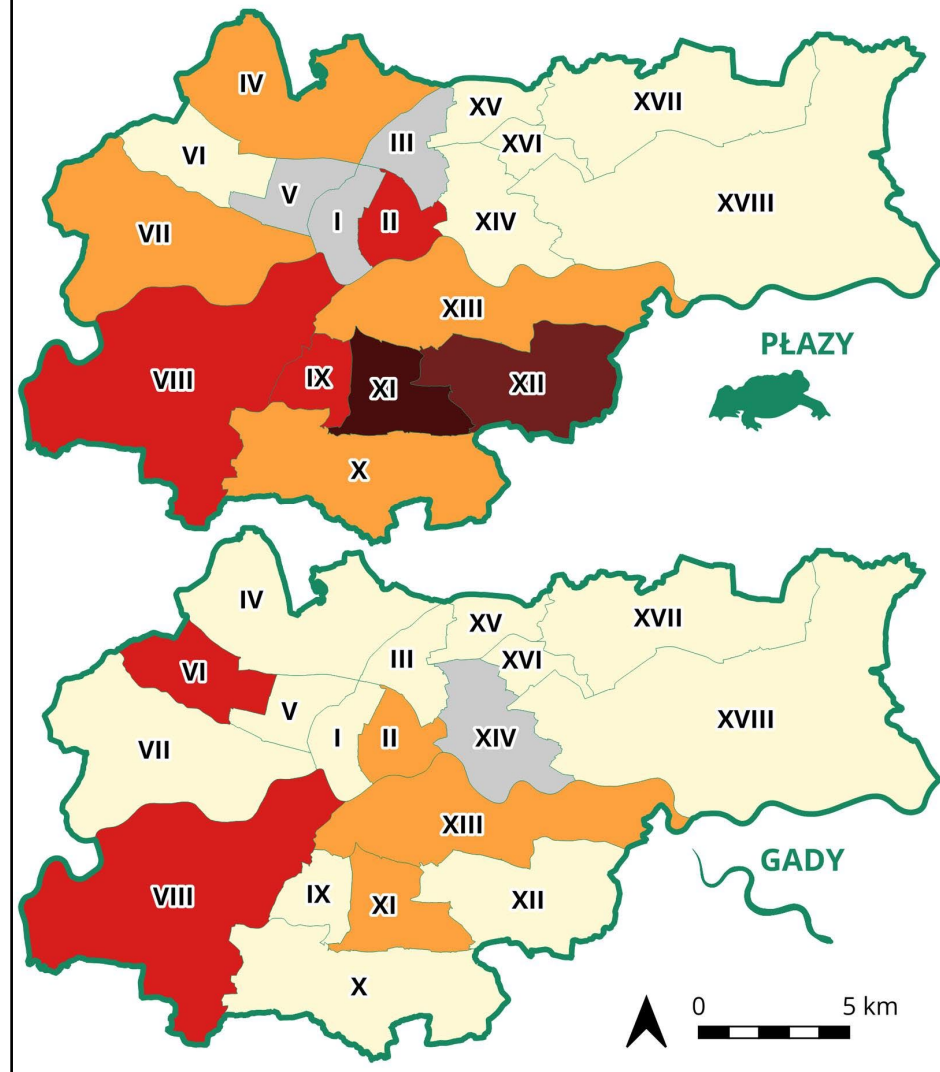
Początek: marzec 2021 r.

Stan bazy (31.05.2026 r.): 705 obserwacji

Liczba zgłoszonych obserwacji/km² w podziale na dzielnice:

brak < 0,5 0,5 - 1 1 - 1,5 1,5 - 2 2 - 2,5 > 2,5

Opracowanie: J. Wąs

Płazy i gady Krakowa

- możliwość dodania zdjęcia
- cenne informacje o gatunkach rzadkich oraz o śmiertelności drogowej
- sygnały o możliwych konfliktach i zagrożeniach
- podsumowania do celów badawczych i planistycznych
- konfrontowanie występowania gatunków i zagrożeń z zapisami mpzp
- podejmowanie działań

Projekt „Uwaga wąż”

@uwagawaz

natrix.org.pl/uwaga_waz/

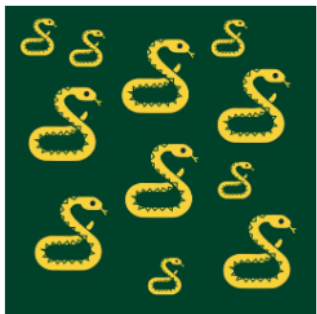
Start: wiosna 2025 r.

Projekt głównie edukacyjny, dotyczący węży (i innych gadów beznogich)

- powstał w odpowiedzi na coroczny wysyp nierzetelnych materiałów medialnych,

budujących szkodliwy obraz polskich chronionych gatunków gadów

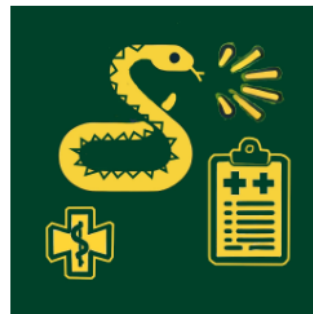
- gromadzenie danych przestrzennych o występowaniu węży w Polsce

CZY MAMY PLAGĘ ŻMIJ?

CZY ŻMIJA JEST
NIEBEZPIECZNA?

SKUTKI UKĄSZEŃ – BADANIA Z
POLSKI

KRÓTKO O ŻMII
ZYGZAKOWATEJ

POLSKIE GADY BEZNOGIE

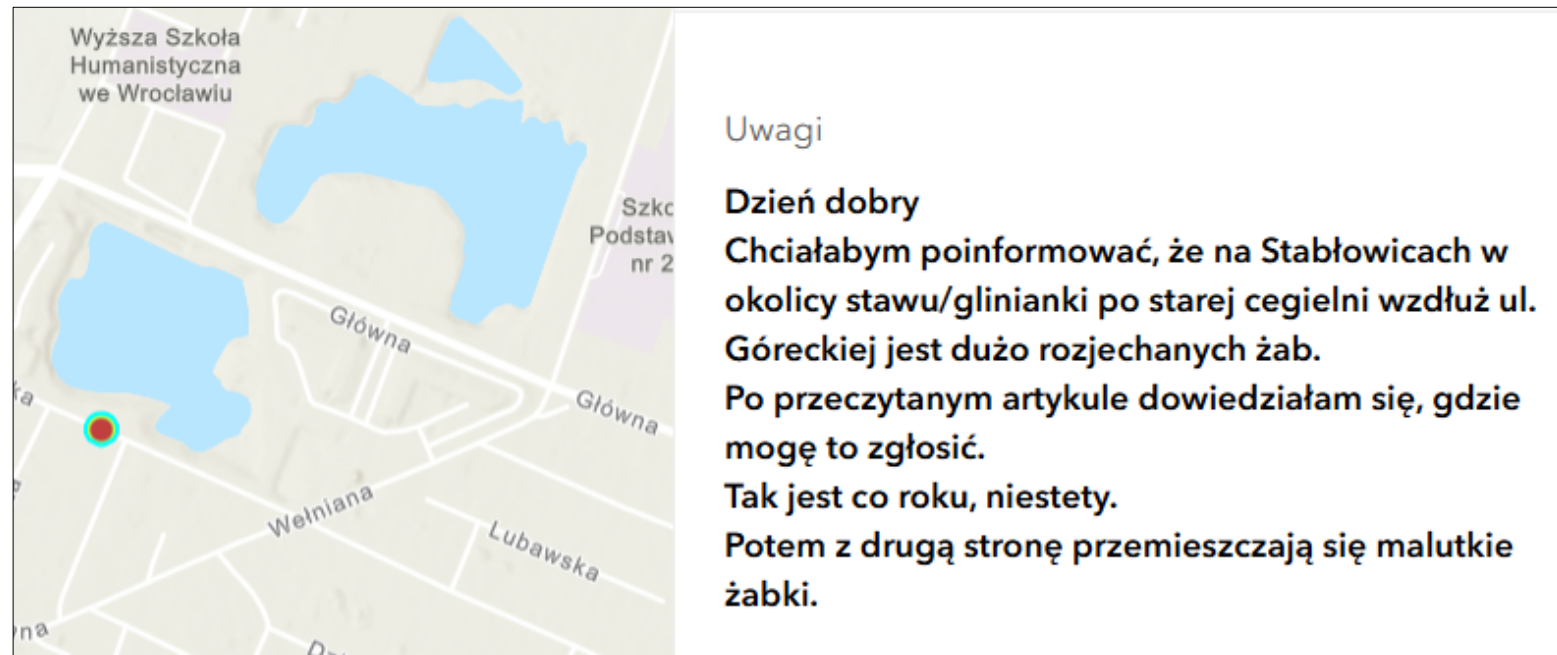
Płazy i gady Wrocławia

Start: maj 2026 r.

Powiązanie z wrocławską akcją „Skumaj TO!”

Kampania działa – mieszkańcy zgłaszają problemy :)

Ekologia przestrzenna gniewosza plamistego w Polsce

Baza prowadzona od 2016 roku

Ponad 2 tysiące obserwacji

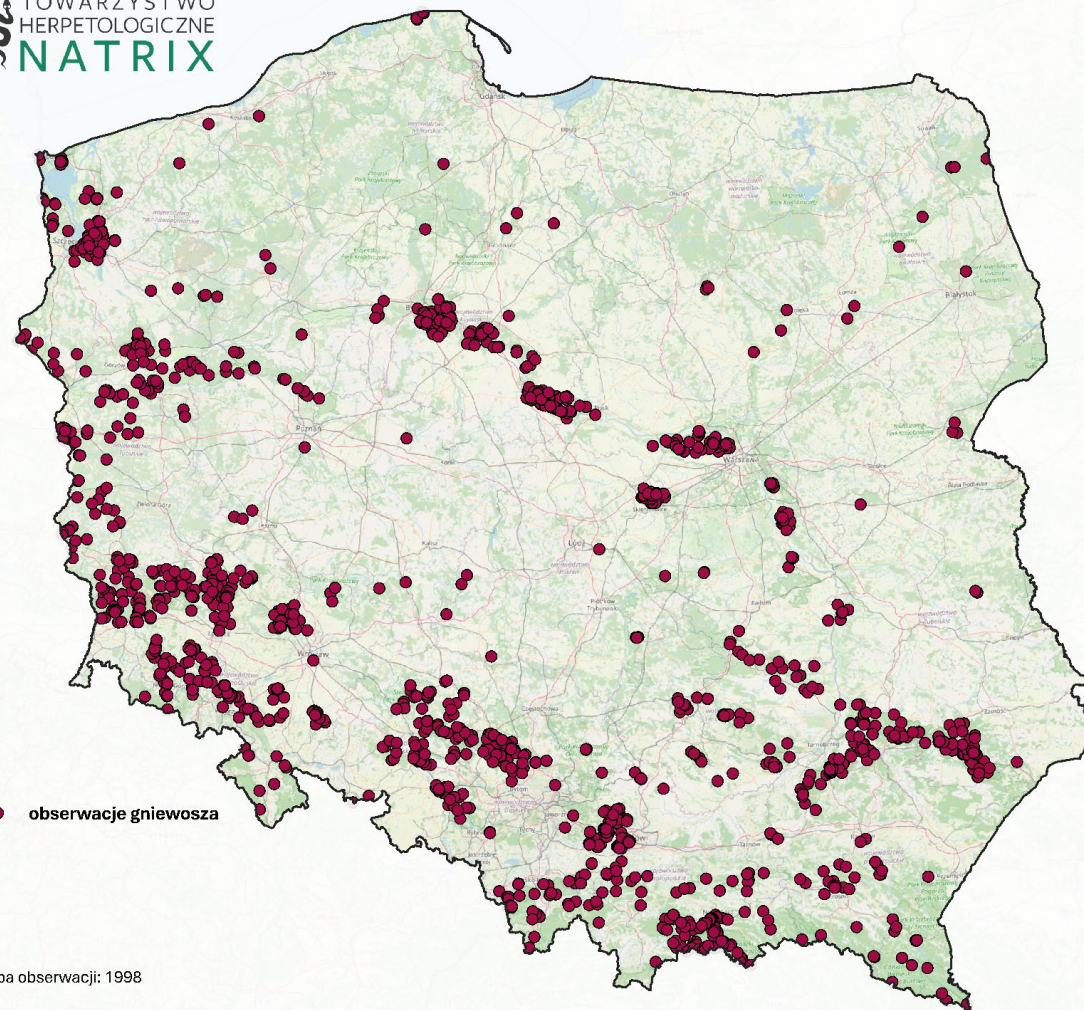
Cel projektu:

- uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku
- ochrona szczególnie cennych stanowisk
- wzmocnienie strategicznej ochrony gatunku w Polsce poprzez zmianę przepisów prawnych
- udostępnianie danych na cele ochrony siedlisk
- analizy przestrzenne (o tym później...)

Obserwacje gniewosza plamistego - baza projektu "Ekologia przestrzenna gniewosza plamistego w Polsce"

stan na dzień: 01.01.2026 r.

TOWARZYSTWO
HERPETOLOGICZNE
NATRIX

Liczba obserwacji: 1998

Punkty zostały przesunięte o losowy wektor względem oryginalnej lokalizacji ze względu na ochronę stanowisk

Ekologia przestrzenna gniewosza plamistego w Polsce

Dane nie stają się „półkownikami”

Przykładowe instytucje wnioskujące o udostępnienie danych:

- Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej o. Brzeg
- parki narodowe i krajobrazowe
- prywatne firmy na potrzeby analiz środowiskowych
- regionalne dyrekcje ochrony środowiska
- oddziały GDDKiA
- samorządy gminne

Dane z bazy projektu "Ekologia przestrzenna gniewosza plamistego w Polsce" są wykorzystywane w celu ochrony jego siedlisk

Od początku istnienia bazy udostępniliśmy dane wielu podmiotom

Dane otrzymały m.in.: urzędy gmin, BULiGL i nadleśnictwa, RDOŚie, firmy wykonujące monitoringi

Gromadzenie danych w terenie

Na przykładzie wybranych danych pozyskanych za pomocą Bezzałogowych Statków Powietrznych

Fot. A. Puchtel

XII edycja konferencji
Informacja Przestrzenna
IMPULSem dla rozwoju lokalnego
10 czerwca 2026 r.

Rozwiązania open source + niskokosztowe

„Mikroflota”: DJI Mini 2 SE, DJI Mini 4 Pro

+ akcesoria

Planowanie misji:

- strona ancient.land
- dane (NMT, NMPT) – GUGiK (geoportal)
- oprogramowanie Litchi Pilot

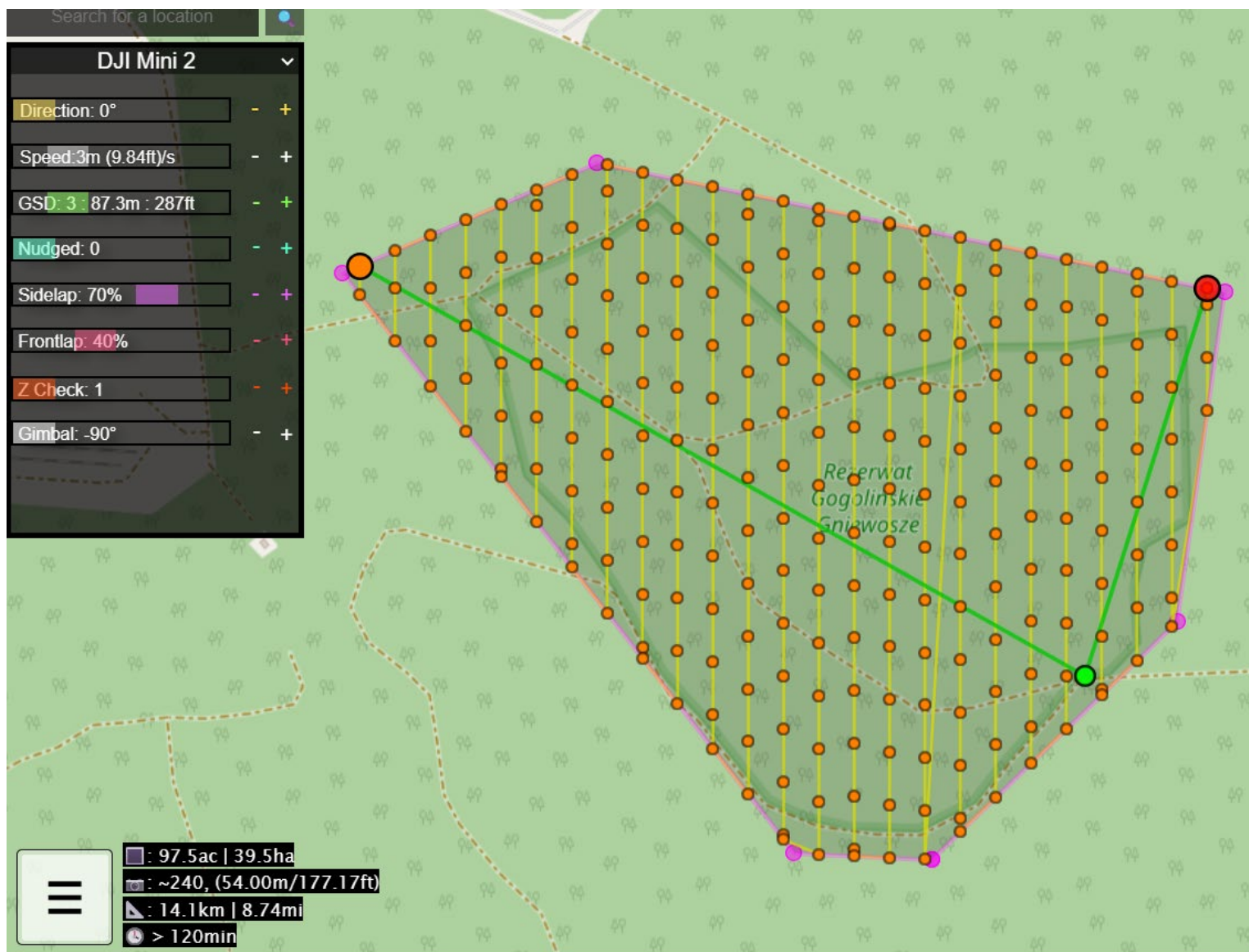
Przetwarzanie zdjęć lotniczych:

WebODM (wersja płatna lub darmowa)

Planowanie i realizacja misji

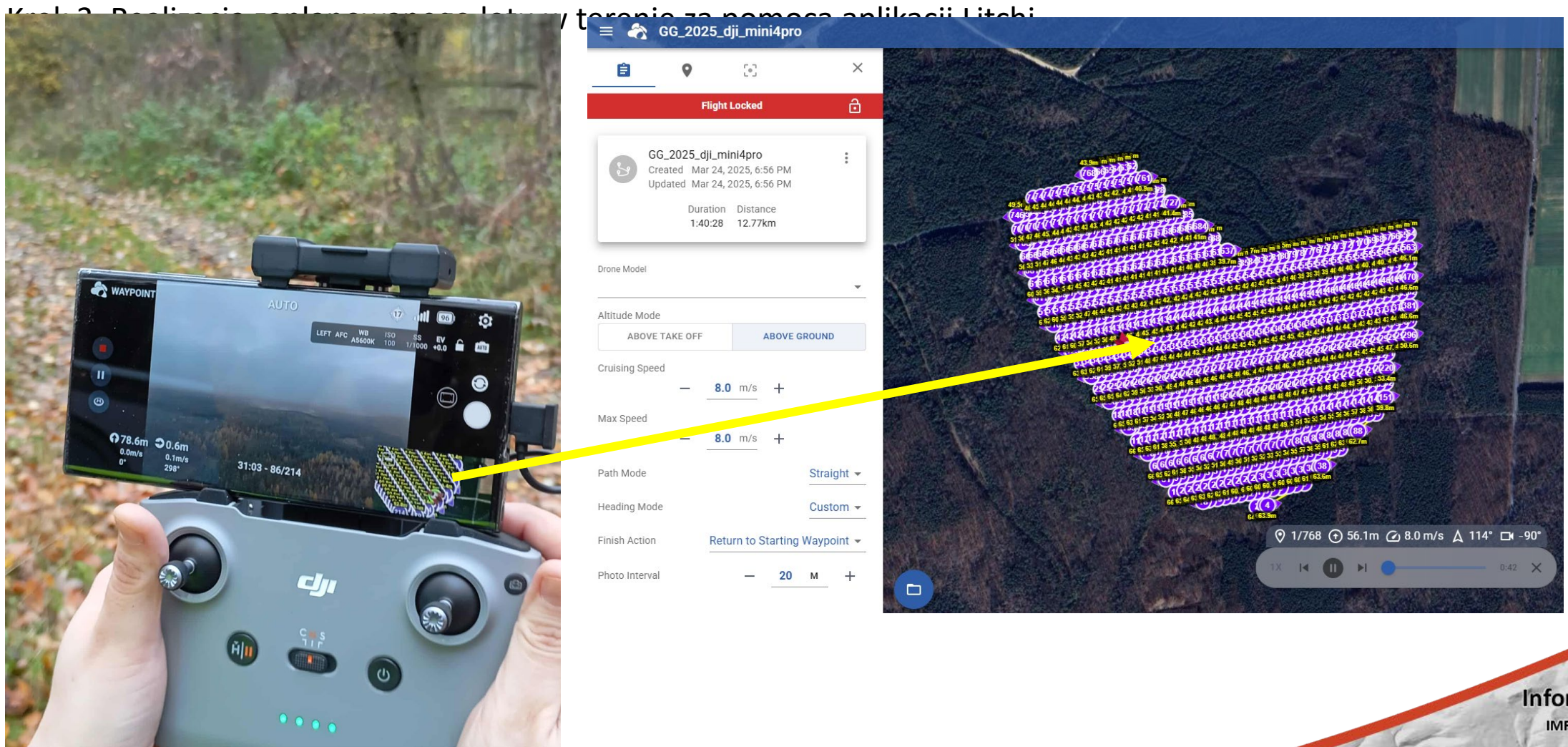
Krok 1. Tworzenie misji z konkretnymi ustawieniami (pokrycie poprzeczne i podłużne, wielkość GSD) – <https://ancient.land/>

Planowanie i realizacja misji

Krok 2. Wgranie ustawień do LitchiHub, sprawdzenie poprawności, zaakceptowanie docelowego pliku misji

<https://hub.flylitchi.com/>

Przetwarzanie zgromadzonych danych

Krok 4. Przetwarzanie zdjęć i tworzenie m.in. ortomozaik, modeli terenu, NMVC, chmur punktów itp.

WobODM

☰ 3 Zadań ▾ 🌐 Widok mapy ✎ Edytuj

☰ Task of 2025-10-23T06:04:23.784Z

🖼️ 89

🕒 01:37:25

Stworzone na: 23.10.2025, 08:04:34
Węzeł przetwarzania: node-odm-1 (podręcznik)
Opcje: auto-boundary: true, dsm: true, dtm: true
Średnie GSD: 6,5 cm
Obszar: 107 593,77 m²
Punkty zrekonstruowane:
Wynik zadania:

🕒 Pobierz zasoby ▾

🌐 Widok mapy

📦 Widok modelu

🖼️ Ortofoto

🏔️ Model terenu

☰ Model powierzchni

📦 Chmura punktów

📦 Model teksturowany

📦 Textured Model (glTF)

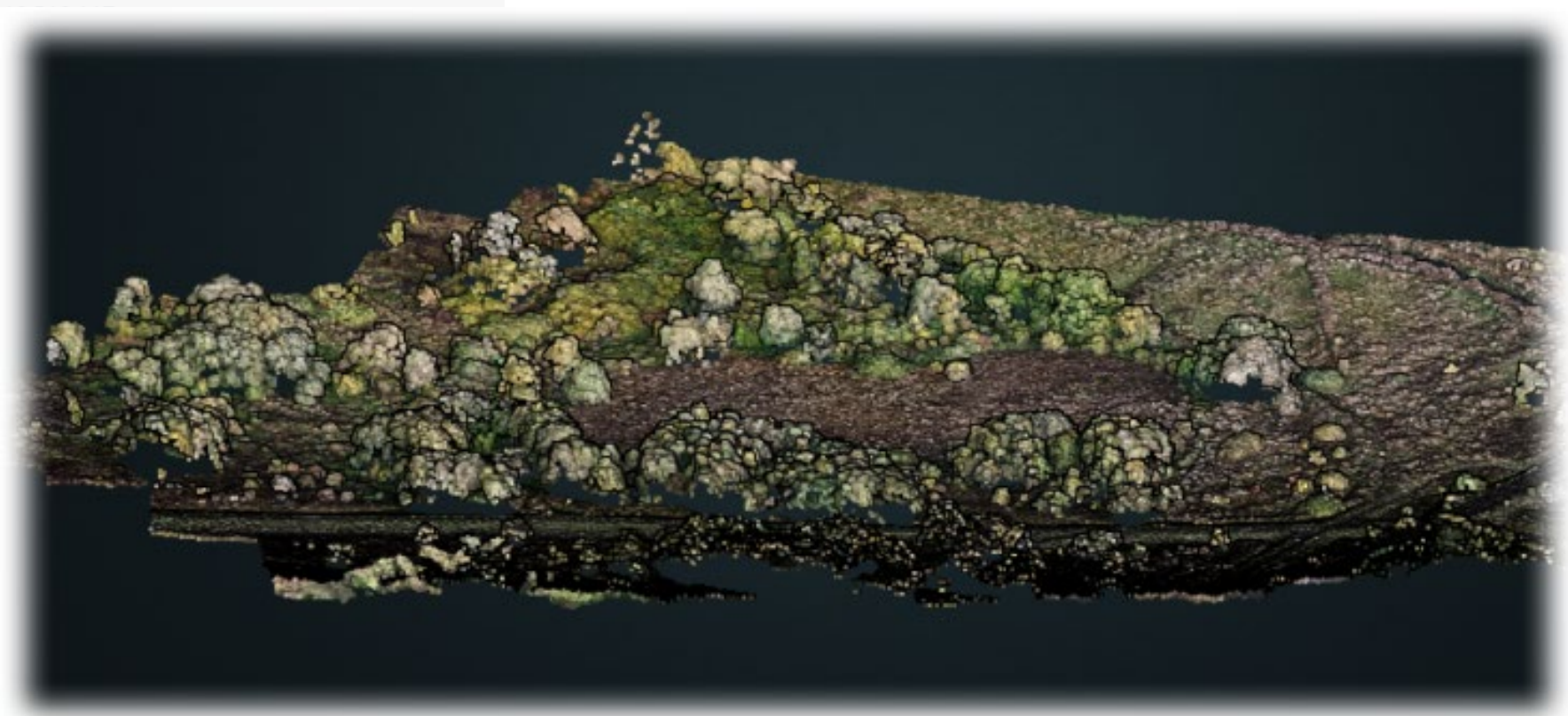
📷 Parametry kamery

📷 Kadry

📄 Raport jakości

.088Z

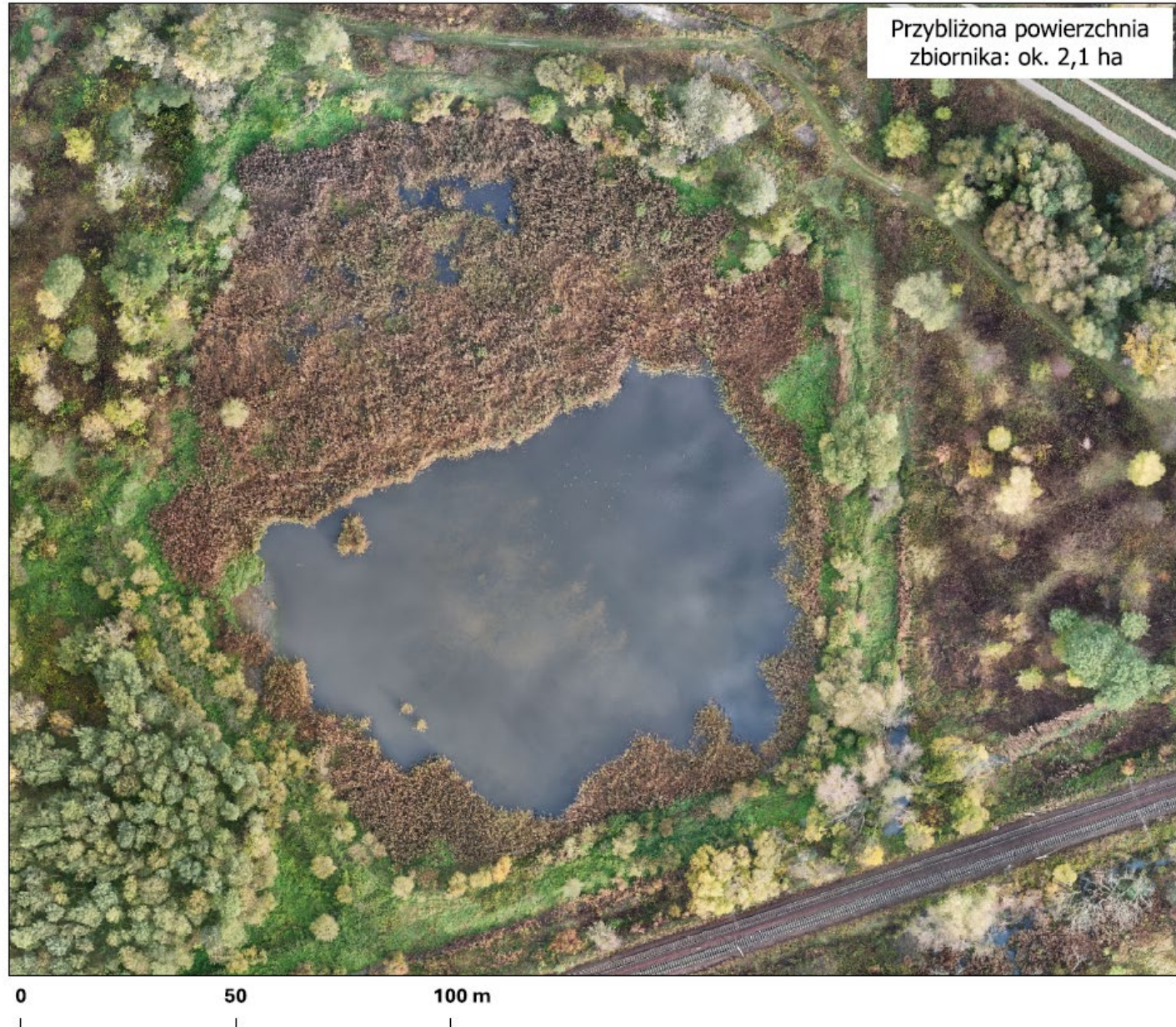
.875Z

Przykłady wykorzystania

Analiza stopnia pokrycia lustra wody
roślinnością szuwarową

Zbiornik rozrodczy płazów i ptaków we wschodniej części działki 18/33 AM 4 obręb Sołtysowice
[ortomozaika na podstawie zdjęć niskiego pułapu z dn. 22.10.2025 r.]

Przykłady wykorzystania

Poszukiwanie zwierząt na zdjęciach lotniczych (różne stadia rozwoju) – zwiększenie efektywności inwentaryzacji przyrodniczych

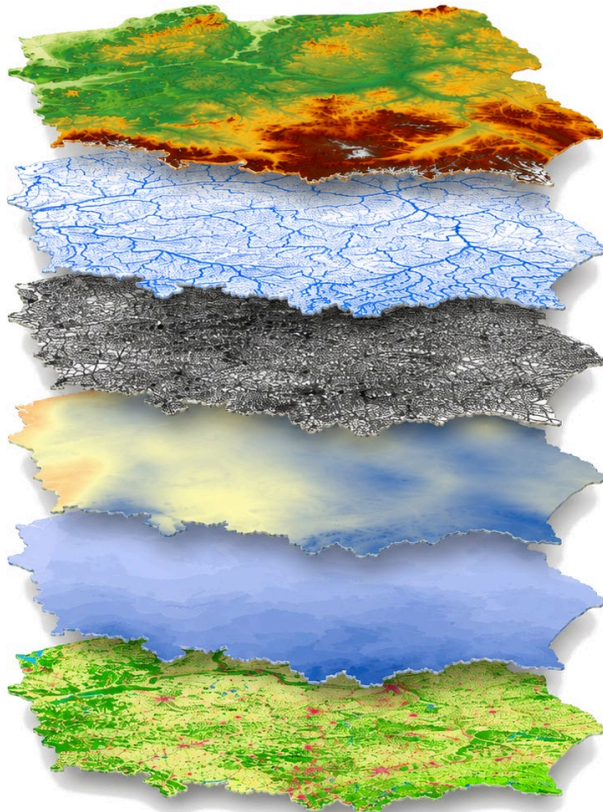
Szacowanie liczebności populacji
żaby zwinki (żaby dalmatyńskiej)
na podstawie zdjęć pakietów jaj

Przestrzenna analiza danych przyrodniczych: gniewosz plamisty

Analiza siedliskowa:

- na poziomie krajowym
- na poziomie regionalnym/ lokalnym
- w mikroskali

Na podstawie:

- > obserwacji gatunku
- > danych środowiskowych i antropogenicznych

(rzeźba terenu, sieć hydrograficzna, pokrycie terenu, zabudowa, sieć drogowa itp)

Modelowanie przewidywanego rozmieszczenia gatunku w Polsce

- zwiększenie efektywności krajowego monitoringu gniewosza
- lepsze rozpoznanie stanu populacji i preferowanych siedlisk

Czym charakteryzują się obszary leśne, będące siedliskami gniewosza plamistego?

Dane: BDOT10k, Bank Danych o Lasach, Corine Land Cover, w tym HRL

Narzędzia: Analizy odległościowe, przechwytywanie atrybutów z warstw siedliskowych , analizy sąsiedztwa (focal statistics)

Wnioski:

- gniewosz zasiedla bezpośrednio pobliza lasów i lasy do 100 m od ich krawędzi
- preferuje drzewostany młode, I i II klasy wiekowej
- siedliska nizinne świeże, głównie bory i bory mieszane
- w obrębie lasów wybiera powierzchnie prześwietlone, bardziej odślonięte

Na podstawie wyników... szczególnie wytworzone do ochrony pp. w ramach DLU

Fizjografia stanowisk gniewosza plamistego (*Coronella austriaca*) na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego

Analiza siedliskowa:

- na poziomie krajowym
- **na poziomie regionalnym/ lokalnym**
- w mikroskali

Dla stanowisk gniewosza w Kampinoskim PN opisane zostały:

- pierwotne i wtórne atrybuty topograficzne
- typ pokrycia terenu
- wysokość roślinności otoczeniu (gradient)
- roślinność rzeczywista
- stopień mozaikowatości (metryki krajobrazowe)
- stopień antropopresji

(gęstość zabudowy oraz szlaków komunikacyjnych w otoczeniu stanowisk)

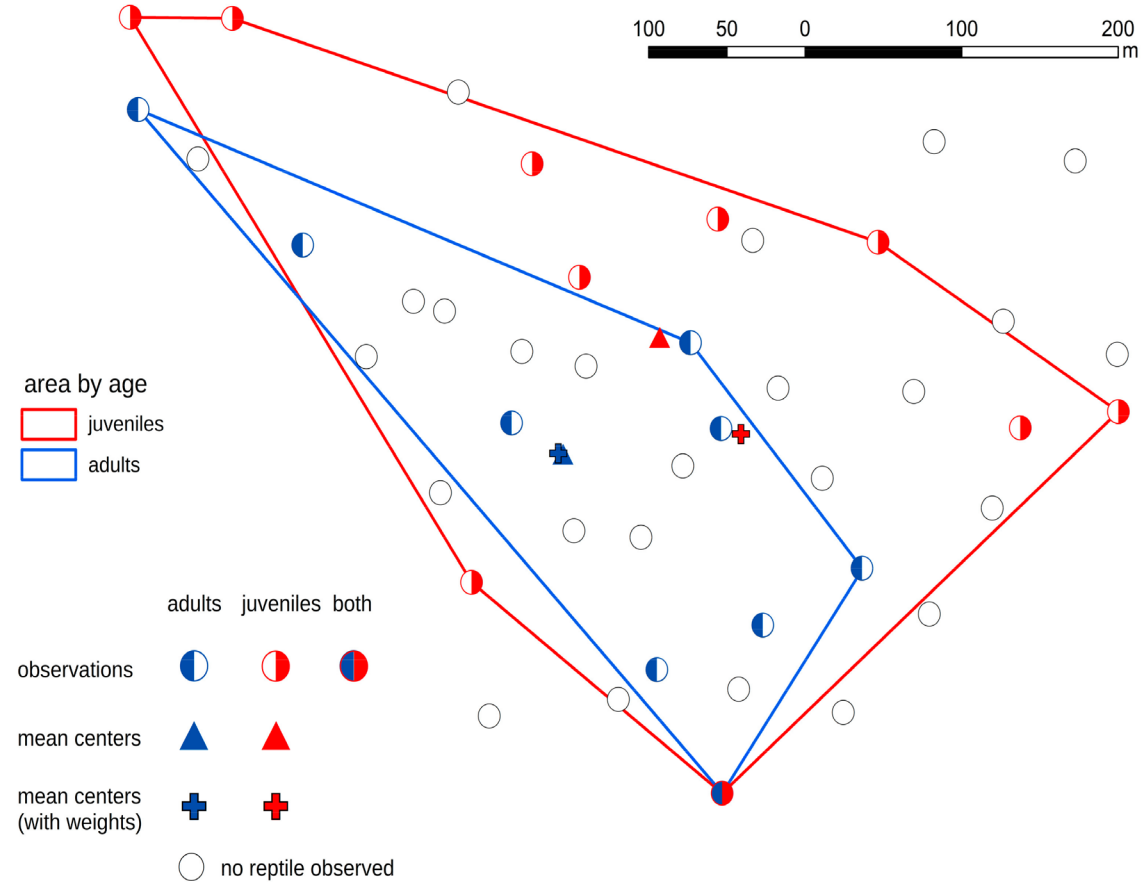
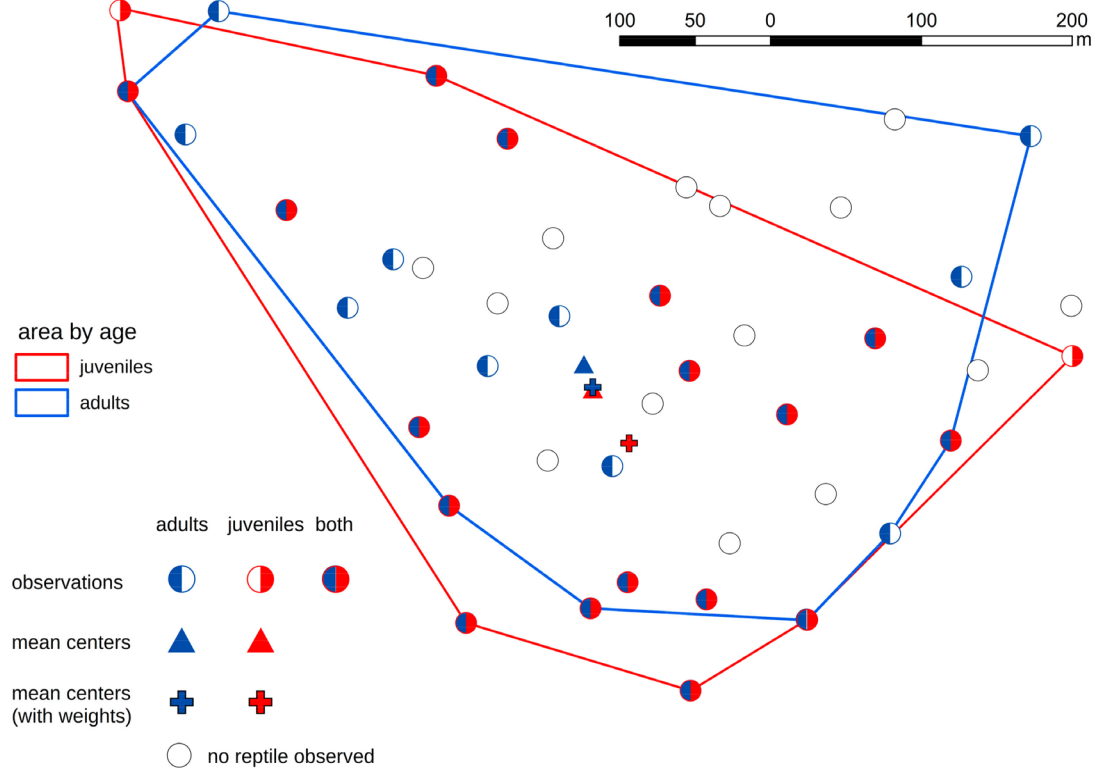

Analizy interakcji wewnątrz- i międzygatunkowych

Istotne dla uwzględniania wielkości i kształtu stref ochrony gatunku

Analiza siedliskowa:

- na poziomie krajowym
- na poziomie regionalnym/ lokalnym
- **w mikroskali**

Analiza siedliskowa:

- na poziomie krajowym
- na poziomie regionalnym/ lokalnym
- **w mikroskali**

Analiza sukcesji roślinnej i planowanie zabiegów w ramach ochrony czynnej

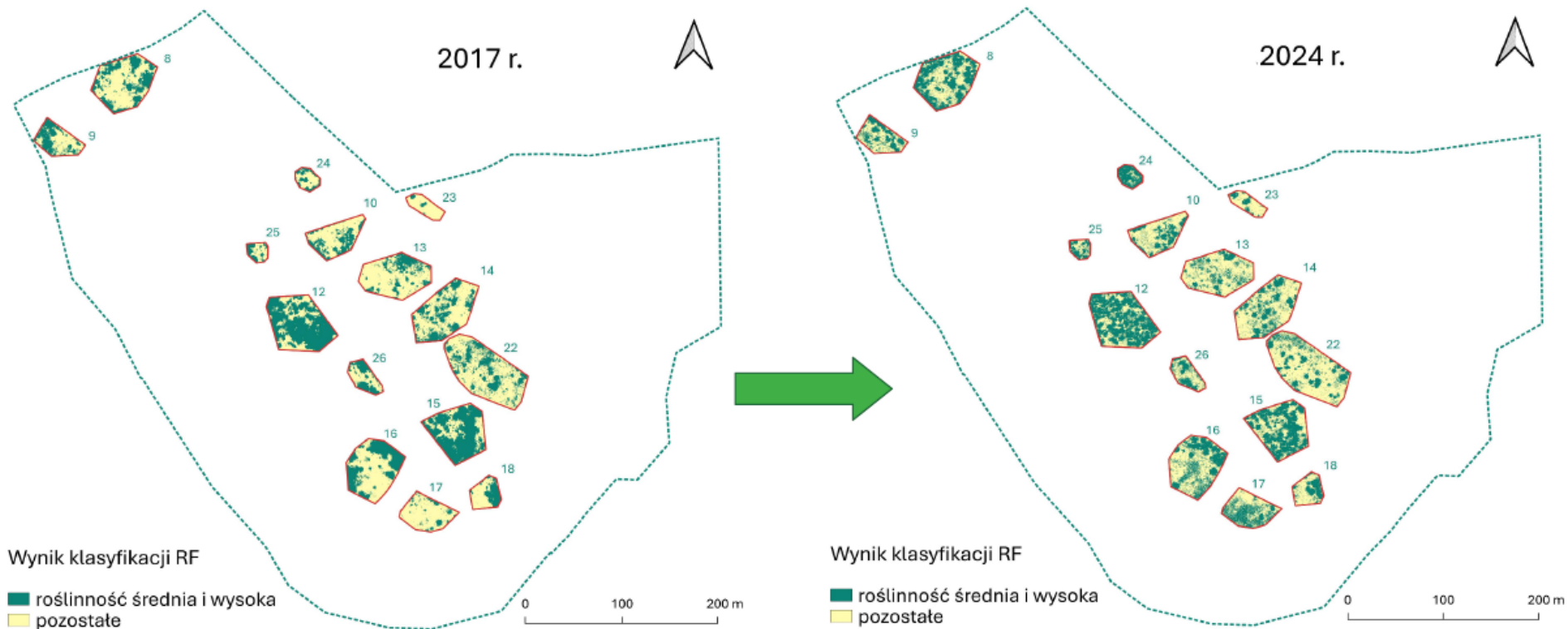
1) Zmiana udziału roślinności w rezerwacie przyrody „Gogolińskie Gniewosze”

Porównanie ortomozaik będących efektem nalotów BSP: 2017 r. vs 2024 r.

- klasyfikacja nadzorowana:

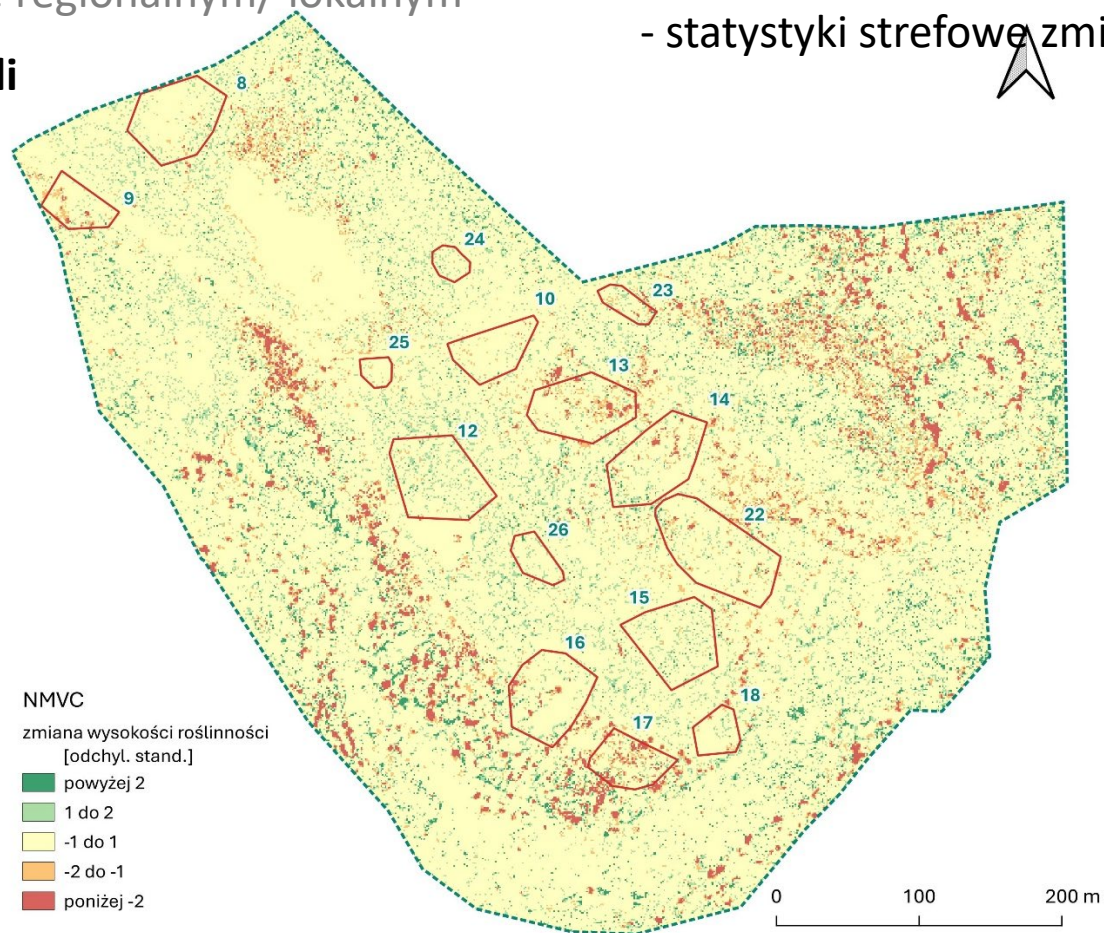
RStudio (pakiety: *RStoolbox*, *terra*, *sf*)

Klasyfikator Random Forest, ocena modeli: CV

Analiza siedliskowa:

- na poziomie krajowym
- na poziomie regionalnym/ lokalnym
- **w mikroskali**

Analiza sukcesji roślinnej i planowanie zabiegów w ramach ochrony czynnej

1) Zmiana wysokości roślinności na obszarze rezerwatu

Obliczenie numerycznych modeli wysokości roślinności dla lat 2017 i 2024

- wyliczone z NMPT i NMT dla obu lat; następnie model różnicowy NMVC
- statystyki strefowe zmian wysokości roślinności

Wyniki pozwalają na ocenę tempa sukcesji i wskazanie obszarów, w których zrealizować należy zabiegi zaplanowane w ramach zadań ochronnych tj. wykaszanie krzewów i usuwanie wskazanych drzew.

PODSUMOWANIE

Informacja przestrzenna w ochronie gatunków i siedlisk: od danych do decyzji

- Dane przestrzenne mogą pochodzić z wielu źródeł: *citizen science*, ogólnodostępnych repozytoriów publicznych, prac terenowych np. z wykorzystaniem Bezzałogowych Statków Powietrznych;
- Analizy przestrzenne obejmować mogą zarówno analizy rastrowe jak i wektorowe, od mikroskali po analizy na poziomie krajowym;
- Nie musi się to wiązać z dużymi nakładami finansowymi – dostępne są zarówno narzędzia komercyjne, jak i alternatywy *open source*;
- Przedstawione przykładowe wyniki, wykorzystywane są do wspierania ochrony miejsc rozrodu, tras migracji oraz wzmocnienia ochrony siedlisk gatunków;
- Dane przestrzenne i wyniki ich analizy mogą (a nawet powinny) być podstawą planowania ochrony biernej i czynnej,

XII edycja konferencji

Informacja Przestrzenna

IMPULSem dla rozwoju lokalnego

10 czerwca 2026 r.

Dziękuję za uwagę

@th.natrix

@thnatrix

<https://linktr.ee/thnatrix>

